

IZTOK ILICH: Brezmejna Slovenija: Trdoživost ljudskega izročila.

Cankarjeva založba, Ljubljana 2018, 319 str.

Impresivna po obsegu ter z zanimivimi vsebinami in fotografijami bogata knjiga z vablјivim naslovom *Brezmejna Slovenija: Trdoživost ljudskega izročila* je že druga knjiga o slovenski kulturni dediščini celotnega slovenskega etničnega ozemlja in tokrat tudi izseljenstva, ki jo je za najširšo publiko pripravil cenjeni kolega Iztok Ilich. Sledi leta 2014 pri Mohorjevi družbi v Celovcu izdani monografiji *Varuhi izročila: Naša kulturna dediščina v dobrih rokah*.

Iztok Ilich, publicist, prevajalec in urednik, je zvest sopotnik slovenske etnologije, ki ga bogati kot človeka in ustvarjalca. Na svojih poteh z veliko ljubeznijo in s spoštovanjem zbira zanimive podatke o raznovrstnih pojavih snovne in nesnovne kulturne dediščine v najširšem smislu, z namenom, da jo popularizira, zanjo navduši čim večji krog ljudi. Zato svoje raziskave in odkritja objavlja tudi v časopisju z veliko naklado in pri tem uspešno uporablja znanje, ki si ga je pridobil kot dolgoletni urednik in avtor številnih besedil in

prevodov, kjer je imel priložnost bralce dodobra spoznati. Tako je zastavil tudi svojo najnovejšo knjigo *Brezmejna Slovenija*: mikavno, strokovno in poljudno ob enem, namenjeno, da z novim znanjem in s ponosom obogati prav vsakogar, ki jo bo prijel v roke.

Ko jo začneš brati, je preprosto ne moreš odložiti in nehati listati, zlahka te navduši, da bi zbirke, zbiralce, pa tudi prireditve, do katerih smo etnologi včasih kar preveč ravnodušni, enkrat le obiskal, se srečal s tem, zlasti za državnimi mejami premalo znanim, a živahnim in trdoživim slovenstvom, ki nam je v resnici bliže, kot si predstavljamo. Trdoživost je namreč slovenska značilnost, omogočila nam je obstoj v dolgih stoletjih pod tujo oblastjo. Pri tem avtor zlasti poudarja nosilce, »varuhe« izročila, zbiralce in prireditelje, ki v ohranjanje dediščine običajno vlagajo velike časovne in ponekod tudi finančne napore. Ti so v svojih okoljih temelj ohranjanja slovenstva, njegovi braniki. V zamejstvu gre ohranjanje izročila prednikov z roko v roki z ohranjanjem slovenske besede, kajti le tako dediščina ostaja slovenska, saj je jezik naš skupni imenovalce in temeljna identiteta.

V knjigi se srečamo s tridesetimi pripovedmi rojakov, ki so vse po vrsti nagovarjajoče in polne malih in velikih privlačnih zgodb. Vsebinska obsega območje Republike Slovenije (zbirka *Živimo z ljudskim izročilom* v Dobropolju, etnološka zbirka na Stari Gori pri Svetem Juriju ob Ščavnici, zapuščina primorskih beguncev v Prekmurju, zbirka družine Mazora v Breginju, Dominkova domačija v Gorisnici, Krajinski park Lahinja, *majoš* v Gančanih, jaslice, posebej Tekačeve

iz Tržiča in Tozonove v Kazljah ter v samostanu Stična, *poprtnik*, praznični kruh osrednje Slovenije, Flosarska zbirka na Ljubnem), vse do skrajnih meja slovenskega etničnega ozemlja v Italiji (Trnovca, Dolina in Repentabor na Tržaškem, Terska in Kanalska dolina, Rezija, Špeter in posebnosti različnih krajev v Benečiji – Mašere, Črni Vrh, Landarska jama), Avstriji (Zabrda pri Žihpolju, Potrna pri Radgoni), na Madžarskem (Porabje), Hrvaškem (Plešce), z aleksandrinkami pa sega vse do Egipta in z arhivskim gradivom Janeza Arneža do slovenskih izseljencev v Ameriki.

Avtor dediščino dosledno postavlja v prostor in čas, jo nato pripelje do današnjih dni in ljudi, ki v svojem okolju prispevajo k ohranjanju izročila, vodijo ustanove, kjer se dediščina hrani in prikazuje. Poleg besedil so fotografije v knjigi pravi dokumenti časa, in vesela sem, da so shranjene tudi v dokumentaciji Slovenskega etnografskega muzeja, kamor jih Iztok Ilich zvesto dostavlja.

Ljudje puščamo za seboj različne sledove. Iztok Ilich jih pušča s svojim izjemno sistematičnim raziskovanjem slovenske kulturne krajine, pri kateri so mu naše državne meje nepomembne, kar je za ta čas in prostor nadvse dragocen pogled. Večinoma v naših glavah še kar stojijo ... Gotovo bo še le čas pokazal, kako neponovljivo je v nekem trenutku zajeti pogled, zbrati kopico podatkov in nadvse zanimivih zgodb, ki bi sicer odšle v pozabo, tako pa resnično navdušujejo za ljubezen do slovenske kulturne, zlasti etnološke dediščine; ta je v avtorju globoko prisotna, za bralce pa navdihujoča, navdušujoča in upam, da tudi nalezljiva.

* Barbara Sosič, univ. dipl. etnologinja in profesorica angleščine, muzejska svetovalka, Slovenski etnografski muzej, Metelkova ulica 2, 1000 Ljubljana; barbara.sosic@etno-muzej.si.